

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ВНТУ

протокол № 12

від «30» березня 2017 р.

професор з наукової роботи

С. В. Павлов

ПРОГРАМА

вступного іспиту до аспірантури за спеціальністю

015 – професійна освіта (за спеціалізаціями)

галузь знань 01 – освіта

Розглянуто і схвалено

Секцією Науково-технічної ради ВНТУ

протокол № 5

від «22» лютого 2017 р.

голова секції НТР

О. В. Грушко

Вінниця 2017

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Сучасна професійна освіта – невід’ємна складова частина розвитку економіки і техніки. В період невідповідності зростаючих вимог рівню професійної компетентності робітників і якості загальноосвітньої та професійної підготовки, відставання змісту освіти від розвитку науково-технічного прогресу питання підготовки фахівців набуває особливого значення, оскільки поряд з низьким рівнем організації праці та недосконалістю економічного механізму, недооцінкою значення впровадження нової техніки і прогресивних технологій має місце недостатній рівень підготовки інженерно-педагогічних кадрів.

015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями) - галузь педагогічної науки, яка досліджує цілі, мету, зміст, засоби, організаційні форми і засоби професійної освіти.

Метою вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями) є систематизація теоретичних і прикладних знань науковців-початківців щодо розуміння сучасного процесу модернізації освіти взагалі та професійної зокрема, сприяння розвитку їх професійно-значущих якостей і професійної компетентності як педагогів і науковців.

Вступний іспит зі спеціальності 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями) проводиться у формі усного іспиту.

Програма відповідає паспорту спеціальності та містить: питання з нормативно-правової бази та державної політики в галузі освіти, з історії розвитку освіти, загальної методології педагогіки, з теорії та практики організації навчального процесу у вищих навчальних закладах.

Окремими розділами програми, які мають допомогти майбутньому аспірантові в процесі підготовки, є питання до екзамену, список рекомендованої літератури.

Програма передбачає з’ясування рівня знань вступників з наступних питань:

- історії розвитку професійної освіти та окремих її галузей;
- теоретико-методологічні основи професійної освіти;
- проблеми сучасного підручника для професійної освіти;

- теорію та методику вивчення дисциплін професійно-орієнтованих циклів у професійно-технічних та вищих навчальних закладах;
- стандартизацію у професійній освіті;
- інноваційні процеси у професійній освіті;
- післядипломну освіту фахівців;
- педагогічні засади професійно-творчого розвитку особистості в системі неперервної професійної освіти;
- педагогічну майстерність у професійній підготовці фахівців;
- науково-дослідну роботу студентів у процесі фахової підготовки;
- теорію та методику організації навчально-виробничої та навчальної практики у професійно-технічних та вищих навчальних закладах;
- підготовку та перепідготовку фахівців у системі дистанційної освіти;
- педагогічні технології у неперервній освіті.

Абітурієнт під час складання вступного іспиту має продемонструвати такі знання та уміння:

1. Знати наукові основи професійної освіти, етапи її історичного розвитку, основні проблеми професійної педагогіки.

2. Бути обізнаним із методикою викладання загально профільних та спеціальних дисциплін, практикою підготовки фахівців у різних типах навчальних професійних закладів., передовим педагогічним досвідом вузів України.

3. Знати особливості системи, структури та основ організації навчального процесу у вищій школі, методи дослідження психолого-педагогічних явищ, організацію дослідно-експериментальної роботи.

4. Вміти використовувати наявні знання для розв'язання педагогічних ситуацій у професійній освіті.

5. Вміти систематизувати, аналізувати та переосмислювати наявні знання стосовно нових фактів, адаптувати наявний досвід до змінних умов навчального середовища, творчо розв'язувати професійні завдання.

Критерії оцінки знань:

1. На оцінку «відмінно» заслуговує відповідь, яка виявляє всебічне й глибоке знання матеріалу з кожного екзаменаційного запитання, у тому числі

грунтовні знання першоджерел та додаткової літератури. Ця оцінка передбачає також вільну орієнтацію здобувача у професійно-педагогічній проблематиці, системне бачення шляхів розв'язання актуальних проблем теорії та методики професійної освіти. Відповіді на всі питання білета, додаткові запитання характеризуються повнотою, вичерпністю та обґрунтованістю.

2. Оцінка *«добре»* передбачає, що здобувач продемонстрував належний рівень володіння знаннями з кожного екзаменаційного запитання, але відповіді на питання не є повними та вичерпними, мають місце окремі неточності та огріхи.

3. Оцінка *«задовільно»* означає, що здобувач виявив поверхові, фрагментарні знання, недостатнє володіння понятійним апаратом, відсутність цілісності знань, знає основні літературні джерела, частково обізнаний з додатковою літературою.

4. Оцінка *«незадовільно»* виставляється за відповідь здобувача, що свідчить про низький рівень володіння обсягом і змістом понятійного апарату, фрагментарність знань з теорії і методики професійної освіти. Вступник допускає суттєві помилки в характеристиці явищ, фактів.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Тема 1. Законодавча база вищої освіти України

Стандарти вищої освіти України. Рівні та ступені вищої освіти. Процес атестації здобувача вищої освіти. Органи управління вищою освітою України. Система забезпечення якості вищої освіти. Національна агенція забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО). Ліцензування освітньої діяльності у ВНЗ. Акредитація спеціальностей у ВНЗ. Правовий статус вищого навчального закладу. Типи ВНЗ. Структура ВНЗ. Права та обов'язки суб'єктів діяльності ВНЗ. Органи громадського самоврядування у ВНЗ / їх права та обов'язки. Неперервна освіта в Україні. Академічна мобільність суб'єктів педагогічного процесу вищої школи.

Закони України, що закладають основу побудови освітнього процесу: «Про освіту»; «Про вищу освіту»; «Про професійно-технічну освіту».

Концептуальні документи, які визначають стратегічні напрями розвитку освіти в Україні: Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»); Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 рр.; Концепція національної системи кваліфікацій; Концепція розвитку професійної освіти і навчання в Україні (2010 – 2020 р.); Державні стандарти професійної освіти.

Тема 2. Дидактика вищої школи

Закономірності та принципи навчання. Дидактичні технології навчання у вищій школі: дистанційна, модульна, програмована, контекстна та інші. Програма навчальної дисципліни (зміст та структура). Базовий і варіативний компоненти у змісті програми підготовки фахівця. Навчальна література (види та структура). Система педагогічних наук. Наукова діяльність студентів. Методика проведення лекційно-практичних занять у вищій школі. Організація самостійної роботи студента. Організація та проведення контрольних заходів у вищій школі.

Управління закладами освіти. Пошуки шляхів удосконалення навчально-виховного процесу у навчальних закладах. Психологічні аспекти підготовки

бакалаврів і магістрів у класичних університетах та інших вищих навчальних закладах. Формування особистості майбутнього фахівця у класичних університетах та інших вищих навчальних закладах.

Тема 3. Інновації у вищій школі

Реформування вищої освіти України. Інноваційні технології навчання у вищій школі (Moodle, кейс-метод, форсайт, метод проектів, метод Дельфі та інші). Інтерактивні методи навчання. Інноваційні форми виховної роботи зі студентами: квести, волонтерська діяльність, форуми тощо.

Тема 4. Навчальний процес у професійній школі

Ступеневість вищої освіти України. Дидактичні принципи виробничого навчання. Педагогічний процес у професійній школі: навчально-виховний та виробничий. Форми організації навчання у професійних навчальних закладах. Інтегрованість навчання у професійних закладах освіти. Виховний процес у закладах професійної освіти.

Тема 5. Студент як суб'єкт навчально-виховного процесу

Навчальний час студента. Права та обов'язки студентів. Інтеграція навчальної і наукової діяльності. Базовий і варіативний компоненти у змісті освіти. Шляхи і засоби усунення, дублювання навчального матеріалу. Новітні інформаційні технології в навчанні. Методи та прийоми диференційованого вивчення навчальних дисциплін. Методика використання комп'ютерів у навчально-виховному процесі вищої школи. Організація навчальної діяльності студентів з використанням методів проблемного навчання. Організація самостійної роботи студентів. Використання гри (ігрових прийомів) під час вивчення навчальних дисциплін у вищих навчальних закладах. Повторення, контроль, корекція знань і вмінь студентів з навчальних дисциплін. Особливості використання засобів наочності під час вивчення навчальних дисциплін.

Реалізація діяльнісного підходу в навчанні. Технологія навчального процесу

у вищих навчальних закладах. Оцінка якості проведення навчальних занять. Планування діяльності викладача та студентів на лекційних і практичних заняттях. Недоліки організації навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах. Проблеми формування мотивації учіння студентів вищих навчальних закладів.

Індивідуальна науково-дослідна робота студентів. Структура проведення педагогічного експерименту. Діагностика у дослідно-експериментальній роботі. Методи математичної статистики у науковому дослідженні. Наукова конкурсна діяльність у ВНЗ, Гранти.

Тема 6. Професійна компетентність викладача вищого навчального закладу

Професіоналізм педагога, його складові. Робочий час викладача. Права та обов'язки викладачів. Обліково-звітні документи з навчальної і навчально-методичної роботи. Зміст діяльності викладача в навчальному процесі. Роль викладача в якісній підготовці фахівців різних галузей. Функції викладача. Планування діяльності викладача та студентів на лекційних і практичних заняттях. Поняття “педагогічна майстерність” викладача, її вплив на результат навчання студентів. Види та цілі спілкування педагога зі студентами. Роль спілкування викладача зі студентами в навчально-виховному процесі.

Професіограма педагога. Рівень знань, умінь і навичок викладача з методики викладання навчальних дисциплін та його вплив на рівень знань, умінь і навичок учнів і студентів з конкретної навчальної дисципліни. Робота викладача з розвитку в учнів і студентів інтересу до науково-дослідної (науково-дослідницької) роботи. Робота викладача з розвитку в учнів і студентів інтересу до читання науково-популярної та спеціальної літератури.

Тема 7. Організація педагогічного дослідження та обробка його результатів

Фундаментальні, прикладні, порівняльні дослідження. Педагогічний експеримент і його основні етапи. Композиція дисертаційної роботи. Методи педагогічних досліджень. Об'єкт і предмет, мета та завдання дослідження.

Теоретична та методологічна основи наукової роботи. Вивчення літератури та відбір фактичного матеріалу. Теоретичний аналіз і синтез як методи педагогічних досліджень. Співбесіда й анкетування як методи педагогічних досліджень. Методи тестування в педагогічних дослідженнях. Лабораторний експеримент.

Основні етапи експериментальної роботи з перевірки навчальних планів і програм. Вибірковий метод у педагогічних дослідженнях. Методи обробки наукового матеріалу. Лінійний коефіцієнт кореляції Спірмена. Лінійний коефіцієнт кореляції R. Графічне зображення варіаційного ряду за допомогою гістограм. Середня похибка середньої вибіркової величини. Вибірковий метод у педагогічних дослідженнях. Компонентний метод аналізу контрольних робіт. Математично-статистичні методи обробки експертних оцінок. Констатувальний та формувальний етапи експерименту. Шляхи впровадження наукових висновків у практику роботи вищих навчальних закладів.

Література

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія : підручник / А. М. Алексюк. – К. : Либідь, 1998. – С. 10-286.
2. Андрущенко В. П. Основні тенденції розвитку вищої освіти України на рубежі століть (Спроба прогностичного аналізу) / В. П. Андрущенко // Вища освіта України. – 2001. – № 1. – С. 11-23.
3. Архангельский С. И. Учебный процесс в высшей школе, его закономерные основы и методы / С. И. Архангельский. – М., 1980. – 368 с.
4. Бех І.Д. Виховання особистості: Підручник.- К.: Либідь, 2008. – 848 с.:
5. Беланова Р.А. Гуманізація та гуманітаризація освіти в класичних університетах (Україна – США): Моногр. – К.: Центр практ. Філософії, 2001. – 216 с.
6. Бондарева К. І., Козлова О. Г. Педагогічний аналіз інноваційної діяльності вчителя: Науково-методичний посібник. – Суми, 2001.
7. Васильєва М. П. Теорія педагогічної деонтології : монографія / М. П. Васильєва ; Харк. держ. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. – Х. : Нове слово, 2003. – 216 с.

8. Вербицкий А. А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход : метод. пособие / А. А. Вербицкий. – М.: Высш. шк., 1991. – 207 с.
9. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи : метод. посіб. для студ. магістратури / С. С. Вітвицька. – К. : Центр навч. літератури, 2003. – С. 8-24.
10. Вітвицька С. С. Практикум з педагогіки вищої школи : навч. посіб. за модульно-рейтинговою системою навчання для студ. магістратур / С. С. Вітвицька. – К. : Центр навч. літератури, 2005. – С. 11-64.
11. Вишневський О. І. Теоретичні основи сучасної української педагогіки: посібник для майбутній аспірантів вищих навч. закл. / О.І. Вишневський. – Дрогобич: Коло, 2003. – 180 с.
12. Власова О.І. Основи психології та педагогіки: Підручник / О.І. Власова, А.А. Марушкевич. – Київ : Знання, 2011. – 333 с.
13. Гендерна парадигма освітнього простору / За заг. ред. Дороніної Т.О. – Кривий Ріг: ВЦ КГПШ ДВНЗ «КНУ». – 2015. – Вип.1. – 150 с. – [Електроний ресурс] – Режим доступу: <http://gendercenter.sumdu.edu.ua/images/docs/12.pdf>
14. Гуревич Р.С., Кадемія М.Ю. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі: посібник для педагогічних працівників, студентів педагогічних вищих навчальних закладів. – Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2002. – 116с.
15. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології / І. М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
16. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В.Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
17. Загвязинский В. И. Методология и методы психолого-педагогического исследования : учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / В. И. Загвязинский, Р. Атаханов. – М. : Академия, 2003. – 208 с.
18. Закон України «Про Вищу освіту» / Сайт Верховної Ради в Україні – [Електроний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
19. Закон України «Про освіту». – К.: Генеза, 1996. – 36 с.

20. Зязюн І.А. Технологізація освіти як історична неперервність // Неперервна педагогічна освіта: теорія і практика. – 2001. – Вип. 1. – С 73-85.
21. Зязюн І.А. Філософія педагогічної дії: Монографія. – Черкаси: Вид. від. ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2008. – 608 с.
22. Кадемія М.Ю. Методика професійного навчання з інформаційних технологій [Текст]: навч. посіб. / [М.Ю. Кадемія, О.В. Шестопалюк; за ред. Р.С. Гуревич]; Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. – Вінниця: ВДПУ, 2007. – 310 с.: іл.
23. Інноваційна спрямованість змісту і технологій освіти / Біла книга національної освіти України / Т.Ф.Алексєнко, В.М.Аніщенко, Г.О.Балл [та ін.]; за заг. ред. акад. В.Г. Кременя; НАПН України. – К.: Інформ. системи, 2010. – 342 с.– Бібліогр.: с. 335 – Розділ 1.2 / у співавторстві / – С. 32 – 38.
24. Козаков В. А. Самостоятельная работа студентов и ее информационно-методическое обеспечение / В. А. Козаков. – К. : Вища шк., 1990. – 248 с.
25. Майборода В. К. Вища освіта в Україні: історія, досвід, уроки (1917-1985 рр.) / В. К. Майборода; за ред. Лугового В. І. – К. : Либідь, 1992. – 195 с.
26. Методологічні засади педагогічного дослідження: монографія / авт. кол: Є.М. Хриков, О.В. Адаменко, В.С. Курило та ін. – Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. – 248 с.
27. Модернізація освіти України у контексті євроінтеграційних процесів: історико-педагогічний аспект: монографія / За ред. Н.Г. Сидорчук. – Житомир: ЖДУ, 2008. – 300 с
28. Національний освітній глосарій: вища освіта / 2-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад. : В. М. Захарченко, С. А. Калашнікова, В. І. Луговий, А. В. Ставицький, Ю. М. Рашкевич, Ж. В. Таланова / За ред. В. Г. Кременя. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. – 100 с.
29. Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз: [монографія / Андрущенко В. П., Зязюн І. А., Сисоєва С. О. та ін.]; АПН України, Ін-т педагогіки і психології проф. освіти. – К. : Наукова думка, 2003. – 853 с.

30. Освітні технології: Навч.-метод. посіб. / [О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.] За ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С. К., 2003. – 255с.
31. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмельюк, А. В. Семенова та ін.; за ред. З. Н. Курлянд. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2007. – С. 11-16; 70-75.
32. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті: [монографія / С. О. Сисоєва, А. М. Алексюк, П. М. Воловик та ін.]; за ред. С. О. Сисоєвої ; АПН України, Ін-т педагогіки і психології проф. освіти. – К.: ВПОЛ, 2001. – 503 с.
33. Пехота О. М. Особистісно орієнтоване навчання : підготовка вчителя : монографія / О. М. Пехота, А. М. Старєва. — 2-е вид., доповн. та перероб. — Миколаїв : Іліон, 2006. — 272 с.
34. Проблеми неперервної професійної освіти: тезаурус наукового дослідження: наук. видання / С.О.Сисоєва, І.В. Соколова; НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. МОН, Маріупольський держ. Гуманітарний ун-т – К.: ЕКМО, 2010. – 362с.
35. Професійно-педагогічна освіта: сучасні концептуальні моделі та тенденції розвитку: Монографія / Авт. кол. О.А. Дубасенюк, О.Є. Антонова, С.С. Вітвицька, Н.Г. Сидорчук, О.М. Спирін, Н.В. Якса та ін. / За заг. ред. проф. О.А. Дубасенюк. – Вид. 2-е, доп. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2008. – 396 с.
36. Профессиональная педагогика: Учебник./ Под ред. Батышева С.Я., Новикова А.М. Издание 3-е изд., перераб. – М.: Ассоциация «Профессиональное образование», 2010. – 456 с.
37. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості: навчальний посібник. – К.: ІСДОУ, 1994. – 112 с.
38. Слостенин В.А., Подымова Л.С. Педагогика: Инновационная деятельность. – М.: ИЧП «Издательство Магистр», 1997. – 308 с.
39. Сучасна вища освіта: психолого-педагогічний аспект : монографія / за ред. Н. Г. Ничкало. – К., 1999.
40. Феномен інновації: освіта, суспільство, культура / За ред. В. Кременя. – Київ: Педагогічна думка, 2008. – 471с.

41. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : навч. посібник / М. М. Фіцула. – К. : «Академвидав», 2006. – С. 59-75; 311-328.

ПИТАННЯ

для вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності

015 – професійна освіта

1. Професійна освіта в умовах євроінтеграції.
2. Цілісний педагогічний процес у вищій школі: характеристика компонентів та закономірності.
3. Закон «Про вищу освіту».
4. Історія розвитку вищої освіти України.
5. Учасники навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах.
6. Дидактика вищої школи, її становлення і розвиток.
7. Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні / ступеневу освіту / та шляхи його впровадження в практику.
8. Головні завдання педагогічної науки. Система педагогічних наук.
9. Методи виховання, студентський колектив у системі виховання.
10. Мета, завдання і принципи професійної освіти.
11. Питання професійної освіти в Національній доктрині розвитку освіти України.
12. Суб'єкти педагогічного процесу.
13. Навчально-дослідна і науково-дослідна робота студентів.
14. Предмет педагогіки вищої школи. Категорії педагогіки.
15. Дистанційне навчання у професійних закладах освіти.
16. Позанавчальна виховна діяльність студентів.
17. Тенденції розвитку педагогіки вищої школи в зарубіжних країнах.
18. Виховний процес у закладах професійної освіти: сутність, змістовний компонент і методи виховання.
19. Методологія педагогіки, методи науково-педагогічних досліджень
20. Педагогічний процес у професійній школі, його складові: навчально-виховний і виробничий процеси.

21. Дидактика як теорія освіти і навчання. Предмет і основні категорії дидактики.

22. Зміст освіти у професійній школі. Нові концептуальні підходи до визначення змісту професійної підготовки у професійних навчальних закладах.

23. Форми організації навчання у професійних навчальних закладах.

24. Загальні і спеціальні методи навчання. Класифікація методів навчання. Методи виробничого навчання.

25. Принципи дидактики. Дидактичні принципи виробничого навчання.

26. Педагогічний експеримент та його основні етапи.

27. Інтерактивне навчання студентів.

28. Тестові технології у вищій школі.

29. Педагогічні технології у професійній школі.

30. Засоби навчання у вищій школі.

31. Підручники і навчальні посібники. Засоби наочності. Нові інформаційні технології.

32. Дидактичні проблеми організації та змісту практики студентів.

33. Формувальний експеримент як метод педагогічного дослідження.

34. Контроль навчально-пізнавальної діяльності учнів і студентів.

35. Базовий і варіативний компоненти у змісті професійної освіти.

36. Зміст діяльності викладача у навчальному процесі. Шляхи і засоби усунення дублювання навчального матеріалу в спеціальних предметах і предметах загальноосвітнього циклу.

37. Індивідуальна науково-дослідна робота студента.

38. Організація і методика виконання письмової екзаменаційної / курсової, дипломної роботи.

39. Види навчальної документації у вищій школі: навчальний план, навчальна освітня програма, робоча навчальна програма дисципліни.

40. Організація самостійної роботи студентів.

41. Методи педагогічних досліджень

42. Організація навчального процесу у вищій школі.

43. Ліцензування, акредитація й атестація у вищій школі.
44. Особистісно орієнтоване навчання.
45. Фактори розвитку особистості студента.
46. Діагностика реальних навчальних можливостей учнів / студентів у дослідно-експериментальній діяльності.
47. Неперервна освіта в Україні.
48. Академічна мобільність студентів та викладачів у сучасній вищій школі.
49. Цільова комплексна програма «Вчитель» та шляхи її реалізації в сучасних умовах.
50. Лабораторний експеримент.
51. Студент як об'єкт і суб'єкт педагогічної діяльності.
52. Стандарти вищої школи.
53. Студентське самоврядування.
54. Диференційований підхід до учнів і студентів у процесі навчання.
55. Математико-статистичні методи обробки експертних оцінок.
56. Методи обробки наукового матеріалу.
57. Інноваційні технології навчання.
58. Наукові конкурсні заходи / Гранти (у тому числі міжнародні) у вищих навчальних закладах України.
59. Принципи навчання.
60. Інтелектуальна власність та її забезпечення у закладах освіти.